

DEEL 1: TIJDGENOTEN

1: De kathedraal van Rotterdam

Ik las mijn naam op de winkelruit: Paul Brand.

De straatlantaarn die achter me scheen, tekende mijn spiegelbeeld scherp af tussen de tweedehands violen en klassieke gitaren in de donkere etalage. Met mijn een meter zeventig was ik niet lang en bovendien was ik mager. De ceintuur van mijn jas zat strak om mijn middel. Ik verborg mijn smalle, ongeschoren gezicht in een wollen sjaal. Mijn bruine ogen starden vanonder een pluk sluijk, zwart haar angstig voor zich uit.

Waarom ging ik niet naar binnen?

Francis Beck was dood.

Waarom pakte ik mijn sleutel niet uit mijn zak om er het slot van de deur mee open te maken?

Francis Beck had zich te pletter gereden tegen de betonnen pilaar van een brug. De auto was uitgebrand en het verkoolde lijk dat eruit was gehaald werd herkend als dat van Francis Beck. Aan de vingers zaten de acht gouden ringen die hij ook had gedragen tijdens zijn laatste concert in de Rotterdamse Doelen.

Waarom liep ik niet door mijn winkel met instrumenten, de trap op en via mijn woonkamer naar de slaapkamer om naar bed te gaan? Het was donker en koud, mijn adem sloeg als rook rond mijn gezicht, ik hield mijn handen in mijn zakken om ze te beschermen tegen de vorst, maar ik dacht er geen moment aan de warmte van het huis op te zoeken.

Het voltallige orkest had afscheid genomen van Francis Beck, de componist. Ik was gaan dwalen door Rotterdam en ongemerkt teruggekeerd naar mijn winkel en mijn huis. Met mijn duim en wijsvinger draaide ik de sleutel rond in mijn jaszak.

Even later wandelde ik de straat uit, naar het centrum van de stad. Langs het Hilton Hotel waar hij had geslapen, via de Lijnbaan naar het Schouwburgplein, langs De Doelen, waar we hadden gespeeld. In gedachten zag ik hoe Francis daar naar binnen was gelopen, in zijn mooie

pak, op zwarte schoenen, de dure ringen aan de vingers die zo magistraal over de toetsen van de vleugel hadden gegleden.

In de nacht was mijn stad mij net zo lief als overdag. Ik hield van Rotterdam. De havens, de rivier, de verschillende stadswijken, het centrum dat na het bombardement door de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog was herbouwd en waar de concertzaal De Doelen, gereedgekomen in 1966, voor mij zo'n belangrijke plek was geworden. Ik speelde er regelmatig viool en in het noorden van de stad had ik mijn eigen werkplaats en winkel, waar ik instrumenten opknapte en verkocht.

Ik besloot om ergens in een café iets te gaan drinken, om daarna door de verlaten stad nog even naar het Centraal Station te lopen en dan terug te keren naar Rotterdam-Noord, en wie weet had ik dan de durf om mijn eigen woning binnen te gaan.

Waarom kostte het me zoveel moeite om te besluiten de donkere winkel in te gaan en de trap op te lopen?

Wel: het oude Rotterdam werd door bommen verwoest in mei van het jaar 1940. Ik was toen nog niet geboren. Maar nu lag op het kussen van mijn bed een envelop die Francis Beck, de New Yorkse componist, me had gegeven. In de envelop zat een verschoten foto op dik karton, met on-der aan de voorkant de naam van een fotograaf uit de Rotterdamse Hoogstraat. Twee mannen hadden geposeerd in het atelier van de fotograaf, zittend voor een geschilderd decor. Tussen hen in stond een houten tafeltje met daarop twee glazen en een fles wijn. De linker man droeg een flodderig driedelig pak. Hij had een smal gezicht met een smalle, snavelachtige neus. Zijn lippen vormden een vage streep, zijn ogen waren klein en half toegeknepen. Zijn korte, krullende haar was dun aan de slapen. De wenkbrauwen, die lichter van kleur leken dat het hoofdhaar, raakten elkaar vlak boven de neuswortel. Hij was niet knap, maar had een vriendelijk gezicht. De man aan de andere kant van het tafeltje was van ongeveer dezelfde lengte en droeg een pak dat hem iets te klein was. Hij had mijn ogen, mijn haar, mijn gezicht. Op de achterkant van de foto was in sierlijke letters met een vulpen geschreven: Francis en Paul, vrienden. April 1932.

De kou bevroor mijn gedachten. Ik woonde hier, ik voelde me hier thuis, maar waar mijn wortels lagen wist ik niet. Want als ik dacht aan

mijn verleden, werd alles zo donker als deze winterse nacht en leek het alsof ik onbewust een scherm had opgetrokken tussen heden en verleden, alsof ik herinneringen opzij had geschoven om de toekomst aan te kunnen.

In de warmte van een café, met een kop koffie tussen mijn handen geklemd, dacht ik aan de korte tijd die ik met Francis Beck had doorgebracht.

*

‘Zullen we even wat rusten?’ vroeg ik. ‘Ik begin moe te worden.’

Meteen stond Francis Beck stil. Hij sloeg zijn armen over elkaar en keek om zich heen. Hij droeg een geel joggingpak en witte trimschoenen. Zijn korte krulhaar was nat van het zweet. Hijgend stond ik naast hem, maar zijn ademhaling was rustig en het was het niet aan te zien dat hij enkele kilometers hard had gerend.

Ik had de New Yorkse componist ontmoet tijdens de repetitie van zijn muziekstukken in De Doelen en we hadden ontdekt dat we beiden van hardlopen hielden. Op zondagmorgen had ik hem meegenomen naar het recreatiegebied van de Rottemeren, buiten de stad, waar rust en stilte heersten. Samen keken we over het water, naar scheepjes met metalen masten, molens met stilstaande wieken aan de overkant van het meer en in de verte zagen we de daken van huizen en de toren van een kerk.

‘Je zou een marathon kunnen lopen. En dan te bedenken dat je nooit slaapt, Francis... Waar haal je al die energie vandaan?’

‘De laatste keer dat ik sliep was vlak voor mijn veertiende verjaardag. Ik ben nu tweeënveertig. Ik zou niet weten hoe het is om mijn ogen te sluiten en weg te zinken in een situatie waarin het totale niets heerst of waarin je zomaar begint te dromen...’

‘Als je erover wilt praten... Het is nogal intrigerend allemaal...’

‘Laten we intussen wat wandelen,’ opperde Beck. ‘Dan kun je op adem komen. Ja, ik zou er wel met je over willen praten. Mijn tournee langs de grote Europese steden werkt bevrijdend voor me, omdat ik zo veel nieuwe gezichten zie en zo veel verschillende landschappen. Toen iemand me voorstelde om zo nu en dan piano te spelen tijdens de uitvoe-

ringen van door mij gecomponeerde stukken, was alles eigenlijk snel geregeld. Het is verfrissend om steeds weer met andere orkesten te spelen.’

Hij gebaarde naar het rimpelloze water.

‘Londen, Parijs, Stockholm, Oslo en Kopenhagen. Vandaar naar Rotterdam. Het is geweldig om hier te zijn. Ik verheug me op het concert met jullie.’

We spraken Nederlands met elkaar. Hij sprak met een licht accent en zei me dat hij ook in het Spaans, Portugees of Frans met me zou kunnen converseren.

Het was een tijdje stil tussen ons en ik vermoedde dat hij liever wilde zwijgen over zijn slapeloosheid.

‘In Londen speelde je in het laatste kwartier voor de pauze een stuk met het orkest mee,’ zei ik, om een ander onderwerp...